

ДОСЛІДЖЕННЯ СКЛАДОВИХ ФОРМУВАННЯ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРОМИСЛОВОСТІ НА МІКРО- ТА МЕЗОРІВНЯХ

© 2017 ПАВЛЕНЧИК Н. Ф., ПРОЦЕВЯТ О. С., СКРИНЬКОВСЬКИЙ Р. М., ГАРАСИМ Л. С.

УДК 339.564:62/69 (477)

Павленчик Н. Ф., Процевят О. С., Скриньковський Р. М., Гарасим Л. С. Дослідження складових формування експортного потенціалу промисловості на мікро- та мезорівнях

У статті здійснено аналіз підходів до формування експортного потенціалу промисловості на мікро- та мезорівнях. Розглянуто ряд факторів, що чинять вплив на формування експортного потенціалу промисловості на мікро- та мезорівнях. З'ясовано, що складовими формування експортного потенціалу промисловості на мікро- та мезорівнях є фактори, можливості (потенціал) та ресурси. Запропоновано визначальними ресурсами формування експортного потенціалу промислових підприємств вважати кадрові, виробничі, фінансово-інвестиційні, інноваційні, маркетингові, інформаційні, організаційно-управлінські. Встановлено, що до основних ресурсів експортного потенціалу промисловості регіону належать виробничі, сировинно-матеріальні, природні, фінансові, інвестиційні, соціальні, інноваційні. Представлено ряд можливостей, які сприяють формуванню експортного потенціалу промисловості регіону, зокрема це кадрово-трудова, виробничі, фінансові, сировинно-матеріальні, природні, інвестиційні, інноваційні, соціальні, інформаційні, організаційно-управлінські.

Ключові слова: експортний потенціал, промисловість, регіон, підприємство.

Рис.: 1. **Бібл.:** 13.

Павленчик Наталія Федорівна – доктор економічних наук, доцент, завідувачка кафедри економіки, менеджменту та готельно-ресторанного бізнесу, Львівський державний університет фізичної культури (вул. Костюшка, 11, Львів, 79007, Україна)

E-mail: pravlenchuk@ukr.net

Процевят Оксана Семенівна – провідний інженер відділу розвитку виробничої сфери регіону та інвестицій, Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України (вул. Козельницька, 4, Львів, 79026, Україна)

E-mail: oksanayakhymets@i.ua

Скриньковський Руслан Миколайович – кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки підприємств та інформаційних технологій, Львівський університет бізнесу та права (вул. Кульпарківська, 99, Львів, 79021, Україна)

E-mail: uan_lviv@ukr.net

Гарасим Людмила Степанівна – кандидат економічних наук, старший викладач кафедри економіки підприємства, Національний лісотехнічний університет України (вул. Генерала Чупринки, 103, Львів, 79057, Україна)

E-mail: lharasym@ukr.net

УДК 339.564:62/69 (477)

UDC 339.564:62/69 (477)

Павленчик Н. Ф., Процевят О. С., Скриньковський Р. М., Гарасим Л. С.
Исследование составляющих формирования экспортного
потенциала промышленности на микро- и мезоуровнях

Pavlenchuk N. F., Protsevyat O. S., Skrynkovskyy R. M., Harasym L. S.
Researching the Components of Formation of the Export Potential
of Industry on the Micro-and Meso-Levels

В статье проведен анализ подходов к формированию экспортного потенциала промышленности на микро- и мезоуровнях. Рассмотрен ряд факторов, оказывающих влияние на формирование экспортного потенциала промышленности на микро- и мезоуровнях. Установлено, что составляющими формирования экспортного потенциала промышленности на микро- и мезоуровнях являются факторы, возможности (потенциал) и ресурсы. Предложено определяющими ресурсами формирования экспортного потенциала промышленных предприятий считать кадровые, производственные, финансово-инвестиционные, инновационные, маркетинговые, информационные, организационно-управленческие. Установлено, что к основным ресурсам экспортного потенциала промышленности региона относятся производственные, сырьевые, материальные, природные, финансовые, инвестиционные, социальные, инновационные. Представлен ряд возможностей, способствующих формированию экспортного потенциала промышленности региона, в частности это кадрово-трудова, производственные, финансовые, сырьевые, материальные, природные, инвестиционные, инновационные, социальные, информационные, организационно-управленческие.

The article analyses approaches to formation of the export potential of industry on the micro- and meso-levels. A number of factors influencing the formation of the export potential of industry on the micro- and meso-levels has been considered. It was found that the components of the export potential of industry on the micro- and meso-levels are factors, capabilities (potential), and resources. It has been suggested to perceive the defining resources of formation of the export potential of industrial enterprises as: personnel, production, financial-investment, innovation, marketing, information, organizational, and managerial. It has been found that the main resources of export potential of the industry of region include: production, raw material, natural, financial, investment, social, and innovation. There is a number of opportunities that contribute to the formation of the export potential of the region's industry, in particular: labor, industrial, financial, raw material, natural, investment, innovation, social, information, and organizational-managerial.

Keywords: export potential, industry, region, enterprise.

Fig.: 1. **Bibl.:** 13.

Ключевые слова: экспортный потенциал, промышленность, регион, предприятие.

Рис.: 1. **Библ.:** 13.

Павленчик Наталья Федоровна – доктор экономических наук, доцент, ведущая кафедрой экономики, менеджмента и гостинично-ресторанного бизнеса, Львовский государственный университет физической культуры (ул. Костюшка, 11, Львов, 79007, Украина)

E-mail: pravlenchuk@ukr.net

Процевят Оксана Семеновна – ведущий инженер отдела развития производственной сферы региона и инвестиций, Институт региональных исследований имени М. И. Долишнього НАН Украины (ул. Козельницька, 4, Львов, 79026, Украина)

E-mail: oksanayakhymets@i.ua

Скриньковський Руслан Миколайович – кандидат экономических наук, доцент кафедры экономики предприятий и информационных технологий, Львовский университет бизнеса и права (ул. Кульпарковская, 99, Львов, 79021, Украина)

E-mail: uan_lviv@ukr.net

Гарасим Людмила Степановна – кандидат экономических наук, старший преподаватель кафедры экономики предприятия, Национальный лесотехнический университет Украины (ул. Генерала Чупринки, 103, Львов, 79057, Украина)

E-mail: lharasym@ukr.net

Pavlenchuk Nataliya F. – D. Sc. (Economics), Associate Professor, Head of the Department of Economics, Management and Hotel and Restaurant Business, Lviv State University of Physical Culture (11 Kostyushko Str., Lviv, 79007, Ukraine)

E-mail: npavlenchuk@ukr.net

Protsevyat Oksana S. – Leading Engineer, Department of the Development of the Industrial Sphere of the Region and Investments, Institute of Regional Research named after V. I. Dolishnyi of the NAS of Ukraine (4 Kozelnytska Str., Lviv, 79026, Ukraine)

E-mail: oksanayakhymets@i.ua

Skrynkovskyy Ruslan M. – PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Business Economy and Information Technology, Lviv University of Business and Law (99 Kulparkivska Str., Lviv, 79021, Ukraine)

E-mail: uan_lviv@ukr.net

Harasym Lyudmyla S. – PhD (Economics), Senior Lecturer of the Department of Enterprise Economics, National Forestry University of Ukraine (103 Henerala Chuprynky Str., Lviv, 79057, Ukraine)

E-mail: lharasym@ukr.net

Непередбачувані соціально-економічні зміни та нестабільна політико-правова обстановка останніми роками є основними гальмівними факторами розвитку України та її регіонів. Вкрай відчутно такі процеси впливають на стан зовнішньоекономічних відносин України на арені не тільки європейської, а й світової економічної системи. При цьому суттєвий вплив відображається на процесах формування, розвитку, використання та перспектив нарощення експортного потенціалу промисловості як одного із провідних видів економічної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про те, що дослідженнями концептуальних засад формування експортного потенціалу промисловості на мікрота мезорівнях займалися такі дослідники-економісти, як Е. Аметова, Н. Бикова, Ю. Гудзь, С. Дадалко, С. Дубков, С. Дьомін, С. Запотоцький, Ю. Зборовська, К. Іванієнко, Я. Олійник, А. Піддубна, Н. Рязанова, І. Скорнякова, В. Третяк, Д. Фоменок, М. Чубар, Є. Шелест, О. Шестакова та інші [1–13].

Однак, як засвідчує проведений ґрунтовний огляд підходів до формування експортного потенціалу промисловості, представлених у джерелах [1–13], у даний час відсутні комплексні (цілісні) дослідження у сфері виділення складових формування експортного потенціалу промисловості регіону та експортного потенціалу промислових підприємств. Разом із тим, не до кінця вивченою залишається проблематика нарощення експортного потенціалу промисловості на регіональному рівні.

Метою статті є дослідження складових формування експортного потенціалу промисловості на мікрота мезорівнях.

У контексті поставленої мети доцільним є проведення ґрунтового огляду та аналізу науково-практичної літератури, що розкриває основні аспекти формування експортного потенціалу промисловості як на рівні окремих суб'єктів господарювання, так і на рівні регіону.

Дослідження доводять, що для отримання більш точних результатів оцінки стану експортного потенціалу промисловості на мікрорівні (на прикладі підприємств ліспромислового комплексу) експортний потенціал доцільно поділяти на дві категорії: інерційний експортний потенціал (відображає статичні порівняльні переваги) та інноваційний експортний потенціал (характеризує динамічні конкурентні переваги) [1].

Своєю чергою, складові структури інерційного та інноваційного експортного потенціалу формуються під впливом факторів зовнішнього та внутрішнього середовища. Так, факторами зовнішнього середовища з боку сфери діяльності є рівень конкурентоспроможності, а з боку держави – фактори політичного, правового, економічного і соціального впливу, а також рівень попиту. Водночас до факторів внутрішнього середовища належать: рівень виробничого потенціалу (природні ресурси, виробництво та персонал); інформація; фінансові можливості [1].

Окремо на інноваційний експортний потенціал підприємств ліспромислового комплексу впливають технологічні фактори (зокрема інновації у сфері промислової діяльності держав-конкурентів та новітні тех-

нології), ресурсна (сировинна) база, рівень впровадження інновацій у виробничий процес і науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи [1].

Поряд з тим, А. Піддубною та К. Іванієнко [2] представлено системно-функціональну модель факторів формування експортного потенціалу промислових підприємств. Як показує дана модель, експортний потенціал промислових підприємств формується під впливом внутрішніх факторів, зовнішніх контрольованих факторів та зовнішніх неконтрольованих факторів. При цьому визначальними внутрішніми факторами слід назвати особливості стратегії розвитку підприємства, організаційну структуру управління підприємством та сам процес управління [2].

Натомість, аналіз праці [3] дає підстави заявити, що значний вплив на експортний потенціал промислових підприємств чинять ендогенні та екзогенні фактори. Ендогенні фактори являють собою особливості діяльності підприємства, його продукції, стратегії експортної діяльності та результатів її здійснення. Водночас екзогенні фактори визначають особливості сфери діяльності на внутрішньому ринку функціонування, експортного ринку, нормативно-правової бази, політико-економічних процесів в державі та державного регулювання зовнішньоторговельної діяльності [3, с. 31].

Щодо практичних результатів, то на основі проведеного експертного опитування у [4] з'ясовано, що суттєвий вплив на експортний потенціал підприємства становлять такі фактори зовнішнього середовища, як наявність вільних коштів для експорту, процеси страхування та кредитування, рівень підтримки експорту державою, податкове регулювання, коливання валютних курсів, а також можливість повернення податків [4].

Дещо по-іншому розподіляє фактори впливу Ю. Зборовська [5], оскільки вважає, що на формування експортного потенціалу підприємств (на прикладі переробної промисловості АПК) впливають такі фактори внутрішнього середовища, як виробничі, управлінські, кадрові, інфраструктурні та науково-інноваційні. Водночас серед факторів зовнішнього середовища науковець виділяє кон'юнктуру та місткість ринку, особливості та менталітет соціально-економічного розвитку країн-партнерів [5].

Що стосується регіонального рівня, то на формування експортного потенціалу регіону внутрішній вплив чинить рівень економічного розвитку регіону, економіко-географічний стан регіону, наявність ресурсів у регіоні, соціально-політичні та екологічні умови, умови розвитку зовнішньоекономічних зв'язків і рівень ефективності регіонального управління економікою. Натомість найбільшим проявом зовнішнього впливу є рівень інтеграції України у світові економічні відносини, рівень глобальної конкуренції, рівень міжнародних інноваційних технологій та особливості розвитку світової (міжнародної) економіки [6, с. 85].

Вплив внутрішніх чинників визначається на основі дослідження експортного потенціалу в регіональній економіці. Водночас зовнішні чинники перебувають

поза межами регіональної економіки, оскільки характеризують міжрегіональні, загальнодержавні та світові відносини.

Звідси очевидним стає той факт, що важливе місце в системі формування експортного потенціалу промисловості посідають саме фактори (чинники) впливу.

У [7] наведено структурну модель формування й розвитку експортного потенціалу підприємства (на прикладі підприємств виноробної промисловості) із урахуванням його сублімаційної складової. Виявляється, що саме сублімаційна складова експортного потенціалу стримує процеси загального розвитку підприємства у сфері експортування продукції за наявності значних конкурентних переваг для цього, оскільки націлена на розвиток діяльності підприємства на внутрішньому ринку. Відповідно до рівня сублімації автором пропонується три сценарії формування експортного потенціалу підприємства, згідно з якими одержання очікуваного прибутку від реалізації на міжнародних (зовнішніх) ринках стримується, прискорюється чи уповільнюється [7].

Поряд з тим у [8] розроблено структурологічну модель механізму формування і використання експортного потенціалу підприємств (на прикладі підприємств машинобудування), згідно з якою передбачається оцінювати стан експортного потенціалу із урахуванням вимог зовнішніх ринків та на основі вивчення впливу зовнішніх і внутрішніх факторів. Своєю чергою, структуру експортного потенціалу підприємств формують виробнича, фінансова, маркетингова, трудова, організаційно-управлінська, інноваційна та інформаційна складові [8].

Згідно із зазначеним у процесі формування експортного потенціалу промисловості доцільно передбачити також те, що він тісно пов'язаний із іншими складовими сукупного потенціалу промисловості.

Так, основними складовими формування експортного потенціалу промислових підприємств є [3, с. 30]: 1) виробничий потенціал (зокрема основні засоби виробництва); 2) фінансовий потенціал (фінансовий стан діяльності); 3) ринковий потенціал (відповідність ринковим потребам, нормативним стандартам якості продукції); 4) кадровий потенціал (кадрові ресурси, продуктивність праці працівників).

Окрім того, формування експортного потенціалу підприємства з позиції внутрішнього стану проводиться за виробничою, фінансовою, трудовою, інвестиційно-інноваційною і маркетингово-збутовою складовими, а з позиції впливу зовнішнього середовища – за фінансово-податковою, правовою, транзитною, ресурсною та інформаційною складовими [4].

У контексті окресленої проблематики Ю. Гудзь [9] на основі проведеного огляду ключових особливостей розвитку експортного потенціалу переробних підприємств АПК відзначає, що експортний потенціал формують виробнича, фінансова, маркетингова, інформаційна, кадрова, інвестиційна, соціальна, управлінська, техніко-технологічна та інноваційна складові [9, с. 74–75].

Можна сказати, що така довільна класифікація складових формування експортного потенціалу, пред-

ставлена у [4; 8; 9] є універсальною та може використовуватись і для інших видів економічної діяльності.

Доцільно зауважити також те, що складові експортного потенціалу регіону сприяють ефективному виходу суб'єктів господарювання (підприємств) регіону на міжнародні ринки. До основних складових цього процесу варто віднести: рівень конкурентоспроможності продукції, рівень кваліфікації кадрів, рівень інноваційності та технологічності виробничих процесів, систему управління (менеджменту), географічне розміщення [10, с. 7].

Більше того, інформація, викладена у монографії [11], вказує на те, що середовище експортного потенціалу регіону формують умови економічного, політико-правового, соціокультурного, науково-технічного та природно-кліматичного характеру. Так, комплекс обмежень кількісних обсягів експортної сировини, інноваційно-інвестиційний клімат у регіоні, взаємовідносини промислових і науково-дослідних організацій, а також діяльність консалтингових і маркетингових компаній відображають економічні умови формування експортного потенціалу регіону. Серед політико-правових умов доцільно виділити комплекс протекціоністських заходів у країнах-імпортерах, нормативно-правове регулювання експортної діяльності, міжнародну економічну співпрацю на рівні держави чи регіону. Водночас визначальними соціокультурними умовами є рівень культури праці працівників, вікові та кваліфікаційні особливості населення регіону. Рівень розвитку комунікацій, ринкової інфраструктури, а також кількість науково-дослідних організацій характеризують науково-технічні умови. Поряд з тим як природно-кліматичні умови доцільно відмітити географічне розташування регіону, кліматичні особливості та наявність природних ресурсів [11, с. 47].

Результати аналізу дозволяють представити алгоритм формування експортного потенціалу регіону, який доцільно здійснювати в такій послідовності [6, с. 88]: 1) визначити ключові напрямки формування географічної структури експорту; 2) проаналізувати чинники впливу на експортний потенціал регіону; 3) розробити систему управлінських рішень щодо формування експортного потенціалу регіону; 4) реалізувати процес прийняття управлінських рішень; 5) моніторити та контролювати процес реалізації управлінських рішень; 6) провести регульовальні дії щодо виявлених перешкод; 7) здійснити оцінку рівня ефективності відповідних заходів та управлінських рішень стосовно формування експортного потенціалу регіону.

Разом з тим І. Скорняковою [12] розглядається процес формування експортного потенціалу з позиції макроекономічного процесу. На її думку, «формування експортного потенціалу обробної промисловості – це процес, що охоплює велике коло різнорівневих функцій та відповідно до поставлених завдань трансформує виробничі можливості обробної промисловості країни, необхідні ресурси та інформацію в експортний потенціал галузей обробної промисловості країни» [12].

На підставі зазначеного доцільно зауважити, що складовими формування експортного потенціалу об-

робної промисловості є виробничі можливості, ресурси та інформація.

Також науковцем побудовано модель процесу формування експортного потенціалу обробної промисловості, яка характеризує експортний потенціал з позиції того, яким він «є» та яким «має бути» [12].

Окрім того, у [5] представлено механізм формування експортного потенціалу, який доцільно аналізувати на рівні підприємства, галузей, регіону та країни в цілому. Так, складовими формування експортного потенціалу підприємства є сировинні, фінансові, інтелектуальні, трудові та організаційні ресурси. Поряд з тим експортний потенціал галузей формується із сільського господарства, переробної промисловості, хімічної та нафтохімічної промисловості, добувної промисловості, легкої промисловості тощо. Виходячи із експортного потенціалу підприємств та експортного потенціалу галузей формується експортний потенціал регіону, а на основі експортних потенціалів регіонів формується експортний потенціал країни, який передбачає досягнення сталих конкурентних переваг [5].

Згідно з проведеним оглядом та коротким аналізом наукових праць [1–13] доцільним буде виділення складових формування експортного потенціалу промисловості на мікро- та мезорівнях (рис. 1).

Визначальними ресурсами формування експортного потенціалу промислових підприємств є: 1) *кадрові* (забезпеченість підприємства кадрами відповідних професійно-кваліфікаційних вимог); 2) *виробничі* (забезпеченість необхідними засобами, потрібними для виробництва промислової продукції); 3) *фінансово-інвестиційні* (забезпеченість грошовими коштами (власними, позиченими та/чи залученими); 4) *інноваційні* (забезпеченість новітніми технологіями та інноваційними засобами виробництва); 5) *маркетин-*

гові (забезпеченість необхідними засобами просування промислової продукції на внутрішньому та/чи зовнішньому ринку); 6) *інформаційні* (забезпеченість інформацією); 7) *організаційно-управлінські* (наявність ефективної системи управління та організаційно-управлінських методів, які використовуються у виробництві та реалізації промислової продукції).

Водночас до основних ресурсів експортного потенціалу промисловості регіону слід віднести: 1) *трудові* (кількість зайнятих у промисловому виробництві); 2) *виробничі* (сукупність засобів, потрібних для регіонального промислового виробництва); 3) *сировинно-матеріальні* (обсяги сировини та матеріалів); 4) *природні* (наявність компонентів живої та неживої природи); 5) *фінансові* (обсяг грошових коштів, отриманий господарськими одиницями внаслідок виробництва та реалізації промислової продукції); 6) *інвестиційні* (обсяги капіталовкладень як внутрішніх, так і зовнішніх інвесторів у розвиток промислового виробництва); 7) *соціальні* (обсяги людського, інтелектуального та соціального капіталів); 8) *інноваційні* (обсяг інноваційного капіталу, який можна використати у промисловому виробництві).

Натомість, можливості, як одну зі складових формування експортного потенціалу промислових підприємств чи експортного потенціалу промисловості регіону, можна об'єднати в такі групи: 1) *кадрово-трудові* (професійні здібності, рівень кваліфікації); 2) *виробничі* (рівень виробничих резервів); 3) *фінансові* (рівень грошового забезпечення); 4) *сировинно-матеріальні* (наявність та доступність сировини і матеріалів, зокрема предметів праці, необхідних для виробництва та реалізації промислової продукції); 5) *природні* (доступність компонентів живої та неживої природи); 6) *інвестиційні* (наявні обсяги капіталовкладень у виробництво та реалізацію промислової продукції); 7) *інноваційні* (науково-технічний та інноваційний розвиток у сфері промислового вироб-

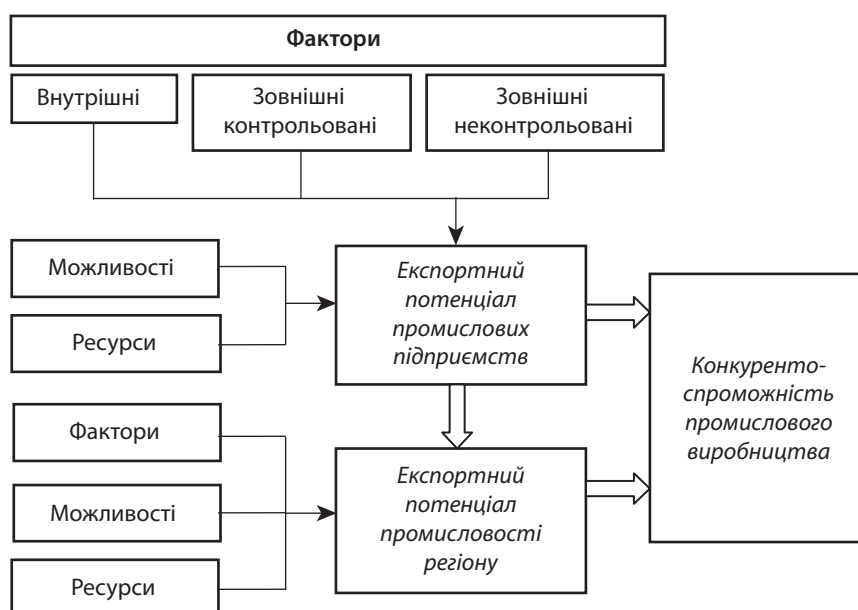

Рис. 1. Складові формування експортного потенціалу та їх вплив на конкурентоспроможність промислового виробництва

Джерело: складено за [1–13].

ництва); 8) *соціальні* (людський, інтелектуальний та соціальний розвиток зайнятих у промисловому виробництві; рівень знань, вмінь і навичок у сфері виробництва промислової продукції та її реалізації, зокрема на зарубіжних ринках); 9) *інформаційні* (доступність інформаційних джерел); 10) *організаційно-управлінські* (досвід організаційно-управлінської діяльності).

ВИСНОВКИ

Результати вивчення та аналізу основних аспектів формування експортного потенціалу промисловості на мікро- та мезорівнях дозволили встановити, що складовими формування експортного потенціалу промисловості на мікро- та мезорівнях є фактори, можливості (потенціал) та ресурси.

Здійснений огляд наукових джерел [1–13] та проведене узагальнення складових формування експортного потенціалу промисловості на мікро- та мезорівнях дозволяють відзначити такі перспективні напрямки подальших розвідок, які полягають у розробленні комплексної методики оцінювання експортного потенціалу промисловості регіону, що передбачає: 1) аналізування стану та тенденцій розвитку експортного потенціалу промисловості регіону; 2) виявлення факторів впливу на стан експортного потенціалу регіону; 3) визначення пріоритетних видів промислової продукції зі значними конкурентними перевагами на зовнішньому ринку; 4) представлення напрямів і механізмів нарощення експортного потенціалу промисловості регіону. ■

ЛІТЕРАТУРА

- Бикова Н. В.** Експортний потенціал підприємств лісопромислового комплексу: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04. Київ, 2011. 20 с.
- Піддубна Л. І., Іванієнко К. В.** Фактори формування експортного потенціалу промислових підприємств. *Управління розвитком*. 2015. № 1. С. 37–43.
- Дубков С., Дадалко С., Фоменок Д.** Формирование и оценка экспортного потенциала промышленных предприятий. *Банкаўскі веснік*. 2011. № 10. С. 29–35.
- Чубар М. М.** Механізм підвищення експортного потенціалу підприємства за умов членства України в СОТ: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04. Хмельницький, 2016. 21 с.
- Зборовська Ю. Л.** Формування експортного потенціалу переробних підприємств АПК: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04. Умань, 2011. 20 с.
- Дьомін С. С.** Теоретичні аспекти формування та ефективного використання експортного потенціалу регіону. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. 2012. № 1. С. 81–90.
- Аметова Е. І.** Формування та розвиток експортного потенціалу підприємств (за матеріалами виноробних підприємств Автономної Республіки Крим): автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04. Київ, 2014. 22 с.
- Шелест Є. О.** Механізм формування та використання експортного потенціалу машинобудівних підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04. Хмельницький, 2012. 20 с.
- Гудзь Ю. Ф.** Методичні підходи до аналізу та оцінювання експортного потенціалу переробних підприємств АПК. *Формування ринкової економіки*. 2015. Вип. 33. С. 67–78.
- Олійник Я., Запотоцький С.** Конкурентні засади формування експортного потенціалу регіонів України. *Вісник*

Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2011. Вип. 59. С. 6–10.

11. Третяк В. В., Рязанова Н. О. Визначення перспектив реалізації експортного потенціалу регіону (на прикладі Луганської області): монографія. Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2013. 184 с.

12. Скорнякова І. В. Формування експортного потенціалу обробної промисловості України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.02.03. Київ, 2006. 20 с.

13. Піддубна Л. І., Шестакова О. А. Експортний потенціал підприємства: сутність і системні імперативи формування та розвитку. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2012. Вип. 37. С. 223–229.

REFERENCES

Ametova, E. I. "Formuvannia ta rozvytok eksportnoho potentsialu pidpriemstv (za materialamy vynorobnykh pidpriemstv Avtonomnoi Respubliky Krym)" [Formation and development of export potential of enterprises (based on materials of winemaking enterprises of the Autonomous Republic of Crimea)]: *avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk: 08.00.04*, 2014.

Bykova, N. V. "Eksportnyi potentsial pidpriemstv lisopromyslovoho kompleksu" [Export potential of enterprises of the forestry complex]: *avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk: 08.00.04*, 2011.

Chubar, M. M. "Mekhanizm pidvyshchennia eksportnoho potentsialu pidpriemstva za umov chlenstva Ukrainy v SOT" [The mechanism of increasing the export potential of the company in the conditions of Ukraine's membership in the WTO]: *avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk: 08.00.04*, 2016.

Dubkov, S., Dadalko, S., and Fomenok, D. "Formirovaniye i otsenka eksportnoho potentsiala promyshlennykh predpriyatiy" [Formation and assessment of export potential of industrial enterprises]. *Bankauski vesnik*, no. 10 (2011): 29-35.

Dyomin, S. S. "Teoretychni aspekty formuvannia ta efektyvnoho vykorystannia eksportnoho potentsialu rehionu" [Theoretical aspects of formation and effective use of export potential of the region]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Yurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho»*, no. 1 (2012): 81-90.

Hudzy, Yu. F. "Metodychni pidkhody do analizu ta otsiniuvannia eksportnoho potentsialu pererobnykh pidpriemstv APK" [Methodical approaches to analysis and evaluation of export potential of processing enterprises of agroindustrial complex]. *Formuvannia rynkovoї ekonomiky*, no. 33 (2015): 67-78.

Oliinyk, Ya., and Zapototskyi, S. "Konkurentni zasady formuvannia eksportnoho potentsialu rehioniv Ukrainy" [Competitive bases of formation of export potential of regions of Ukraine]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka*, no. 59 (2011): 6-10.

Piddubna, L. I., and Ivaniienko, K. V. "Faktyory formuvannia eksportnoho potentsialu promyslovykh pidpriemstv" [Factors of formation of export potential of industrial enterprises]. *Upravlinnia rozvytkom*, no. 1 (2015): 37-43.

Piddubna, L. I., and Shestakova, O. A. "Eksportnyi potentsial pidpriemstva: sutnist i systemni imperatyvy formuvannia ta rozvytku" [Export potential of the enterprise: the essence and system imperatives of formation and development]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, no. 37 (2012): 223-229.

Shelest, Ye. O. "Mekhanizm formuvannia ta vykorystannia eksportnoho potentsialu mashynobudivnykh pidpriemstv" [Mechanism of formation and use of export potential of machine-building enterprises]: *avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk: 08.00.04*, 2012.

Skorniakova, I. V. "Formuvannia eksportnoho potentsialu obrobnoi promyslovosti Ukrainy" [Formation of export potential of the manufacturing industry of Ukraine]: *avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk: 08.02.03*, 2006.

Tretiak, V. V., and Riazanova, N. O. *Vyznachennia perspektyv realizatsii eksportnoho potentsialu rehionu (na prykladi Luhanskoï oblasti)* [Determination of the prospects for realization of the export potential of the region (for example, Lugansk region)]. Luhansk: Vyd-vo SNU im. V. Dalia, 2013.

Zborovska, Yu. L. "Formuvannia eksportnoho potentsialu pererobnykh pidpriemstv APK" [Formation of export potential of processing enterprises of agroindustrial complex]: *avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk: 08.00.04*, 2011.

УДК 631.11.005(477)

ДО ПИТАННЯ ПРО МЕТОДИКУ СТРАТЕГІЧНОГО АНАЛІЗУ ТЕХНІКО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

© 2017 ШЛАПАК М. А.

УДК 631.11.005(477)

Шлапак М. А. До питання про методику стратегічного аналізу техніко-технологічного забезпечення сільськогосподарських підприємств

Метою статті є розробка методики стратегічного аналізу техніко-технологічного забезпечення сільськогосподарських підприємств для подальшого використання отриманих результатів у процесі обґрунтування стратегії зміцнення їх техніко-технологічної бази та підвищення рівня фондової бази. Виділено основні сценарії техніко-технологічного розвитку сільськогосподарських підприємств, які визначаються динамікою площі ріллі в розрахунку на 1 фізичний трактор та кількістю фізичних тракторів, які є в розпорядженні підприємства. Визначено особливості та пріоритетні напрями техніко-технологічного забезпечення сільськогосподарських товаровиробників у межах кожного зі сценаріїв. Запропоновано методику багатofакторного групування суб'єктів агробізнесу за показниками наявних площі ріллі та кількості фізичних тракторів, ріллі в розрахунку на 1 фізичний трактор, загальної собівартості сільськогосподарської продукції підприємства. Обґрунтовано необхідність використання запропонованих методичних підходів у процесі обґрунтування стратегії техніко-технологічного забезпечення на сільськогосподарських підприємствах.

Ключові слова: сільськогосподарське підприємство, сільськогосподарська техніка, техніко-технологічне забезпечення, кластерний аналіз, матричні методи, фізичний трактор.

Рис.: 1. **Табл.:** 5. **Бібл.:** 8.

Шлапак Максим Анатолійович – аспірант, Житомирський національний агроекологічний університет (Старий бульвар, 7, Житомир, 10008, Україна)
E-mail: maxim.shlapak@gmail.com

УДК 631.11.005(477)

Шлапак М. А. К вопросу о методике стратегического анализа технико-технологического обеспечения сельскохозяйственных предприятий

Целью статьи является разработка методики стратегического анализа технико-технологического обеспечения сельскохозяйственных предприятий для дальнейшего использования полученных результатов в процессе обоснования стратегии укрепления их технико-технологической базы и повышения уровня фондової бази. Выделены основные сценарии технико-технологического развития сельскохозяйственных предприятий, которые определяются динамикой площади пашни в расчете на 1 физический трактор и количеством физических тракторов, которые есть в распоряжении предприятия. Определены особенности и приоритетные направления технико-технологического обеспечения сельскохозяйственных товаропроизводителей в рамках каждого из сценариев. Предложена методика многофакторной группировки субъектов агробизнеса по показателям имеющихся площади пашни и количества физических тракторов, пашни в расчете на 1 физический трактор, общей себестоимости сельскохозяйственной продукции предприятия. Обоснована необходимость использования предложенных методических подходов в процессе обоснования стратегии технико-технологического обеспечения на сельскохозяйственных предприятиях.

Ключевые слова: сельскохозяйственное предприятие, сельскохозяйственная техника, технико-технологическое обеспечение, кластерный анализ, матричные методы, физический трактор.

Рис.: 1. **Табл.:** 5. **Библ.:** 8.

Шлапак Максим Анатольевич – аспирант, Житомирский национальный агроэкологический университет (Старый бульвар, 7, Житомир, 10008, Украина)
E-mail: maxim.shlapak@gmail.com

UDC 631.11.005(477)

Shlapak M. A. On the Issue of the Methodology of Strategic Analysis of the Technical and Technological Provision of Agricultural Enterprises

The article is aimed at developing methodology of strategic analysis of the technical and technological provision of agricultural enterprises for further use of the obtained results in the process of substantiation of the strategy of strengthening their technical and technological base and increasing the level of return on assets. The main scenarios of technical and technological development of agricultural enterprises have been allocated, which are determined by the dynamics of arable land in the calculation of 1 physical tractor and the number of physical tractors that are at the disposal of enterprise. The peculiarities and priority directions of technical and technological provision of agricultural producers within each of the scenarios have been determined. The author has proposed the methodology of multi-factor grouping of agribusiness actors according to the indices of the available arable land and the number of physical tractors, arable land per 1 physical tractor, and the total cost of agricultural production. The necessity of using the suggested methodological approaches in the process of substantiation of the strategy of technical and technological provision of agricultural enterprises has been substantiated.

Keywords: agricultural enterprise, agricultural machinery, technical and technological provision, cluster analysis, matrix methods, physical tractor.

Fig.: 1. **Tbl.:** 5. **Bibl.:** 8.

Shlapak Maksym A. – Postgraduate Student, Zhytomyr National Agroecological University (7 Staryi bulvar, Zhytomyr, 10008, Ukraine)
E-mail: maxim.shlapak@gmail.com

Подальший розвиток сільськогосподарського виробництва неодмінно залежить від техніко-технологічного забезпечення. Затяжна системна криза в країні в цілому та в галузі сільського господарства зокрема зумовила виникнення істотних проблем у

матеріально-технічному забезпеченні сільського господарства, особливо у дрібних товаровиробників, спричинила різке погіршення платоспроможності господарств, вивільнення робочої сили та прояви інших негараздів. Наразі потреба в основних засобах виробництва сіль-